

MI MLADI BORCI

STANOVSKI TEDNIK ZA SLOVENSKO DIJAŠTVO. — IZHAJA VSAK PETEK. — LETNA NAROČNINA: DIJAŠKA 16 DIN, NEDIJAŠKA 30 DIN, PODPORA VEČ KOT 30 DIN. POSAMEZNA ŠTEVILKA 75 PAR — UREDNIŠTVO IN UPRAVA V LJUBLJANI V STRELIŠKI ULICI 12/II. — ČEKOVNI RAČ. ŠT. 16.078.

LETO IV.

LJUBLJANA, PETEK, 14. JUNIJA 1940.

ŠTEV. 40.

CERKEV, VERA IN ZNANOST

Delo in zasluge Cerkve za znanost so tako velike, da jih pozna in prizna ves kulturni svet in vsak posameznik, ki ima kaj resnicoljubnosti in dobre volje. Ni čudno, saj je bila vprav Cerkev v vsej zgodovini središče kulturnega delovanja.

CERKEV ŠIRI ZNANOST

Znanost je prav za prav šele po prihodu krščanstva prišla do pravega razmaha. Dočim sta bili prej znanost in kultura sploh omejeni le na ozek krog izbrancev, na posamezne poganske filozofske šole in akademije ter le na višje družabne kroge, pa je Cerkev in krščanstvo odprlo vrata znanosti tudi širšim ljudskim plastem. Na širjenje izobrazbe in znanosti je močno vplival krščanski nazor o človekovem dostojanstvu in njegovi odgovornosti za bližnjega in za splošno dogajanje v svetu.

Kot prijateljica in gojiteljica kulture je Cerkev postala tudi njena zaščitnica. Dobro nam je znano, kaj je Cerkev storila za kulturo takrat, ko je zemlja dobivala nov obraz ob razpadanju starega rimskega cesarstva, v dobi vandalskih napadov in preseljevanja narodov. Cerkev nam je preko vseh viharjev ohranila dobrine stare obsejane dobe. Ljudje, ki so res izobraženi in obenem pravični, danes to brez oboziranja priznavajo. »Novi svet, ki je nastal po padcu starega rimskega cesarstva, se mora za svojo kulturo in izobrazbo zahvaliti Cerkvi.« Tako piše celo protestant Ruehs v svoji »Zgodovini srednjega veka.«

Če bi ne bilo cerkvenih redov in samostanov, bi danes ne imeli niti desetine toliko klasičnih del ohranjenih, kolikor jih dejanski imamo. Herder priznava v svojem delu »Misli k zgodovini filozofije«, da bi bila brez benediktinskega reda najbrž večina spisov starega veka za nas izgubljena.

Vedeti moramo tudi, da takrat ni bilo pisalnih, razmnoževalnih in tiskarskih strojev. Lastnoročno so prepisovali stare knjige, jih

zbirali, varovali in jih ohranili poznejšim rodovom.

SHOLASTIKA

Kaj pa sholastika? Tu se šele prav dobro vidi, kako tesno prijateljstvo obstoja med Cerkvijo, oziroma med vero in znanostjo. Tomaž Akvinec, Bonaventura, Duns Skotus, Albert Veliki, Suarez itd.! Ali niso ti možje — svetniki in učenjaki — kakor svetilniki in kačipot vsem poznejšim znanstvenikom do današnjega dne? Človek, ki vsaj nekoliko pogleda v modroslovne in bogoslovne knjige, se upravičeno vpraša, ali bi bili današnja filozofija in teologija vsaj na polovici svoje poti brez Tomaža Akvinskega.

CERKEV PRVA USTANOVITELJICA UNIVERZ

Cerkev je bila tudi prva ustanoviteljica univerz. Največ ukazov o ustanovitvi vseučilišč je izšlo od papeža ali od rimskega cesarja kot zavetnika Cerkve. Že v 12. in 13. stoletju so imeli v načrtu 55 univerz in od teh so jih 46 ustanovili. Najznamenitejše so bile: Rim, Salerno, Padova, Bologna, Pariz, Cambridge, Toledo, Cordoba, Praga, Krakov, Dunaj, Köln, Erfurt, Leipzig, Louvain, Basel, Würzburg in Tübingen. »Dejanski ustanovitelji vseučilišč so bili papeži«, priznava zgodovinar K. A. Menzel v »Zgodovini Nemcev«.

Znanstveno delo so imeli za svojo dolžnost zlasti redovniki. Vsak samostan je moral pustiti svoje nadarjene redovnike, da so študirali. Moral jim je napraviti laboratorije in jim omogočiti znanstvena potovanja. Tako so bili že zgodaj samostani v mnogih deželah ne le središča verskega življenja, ampak tudi ognjišča znanstvenega delovanja. Krščanski učenjaki so si pridobivali vedno večji ugled in postali prve osebnosti v človeški družbi. Kralji in knezi so jih pogosto vabili na svoje dvore, da so jim bili kot svetovalci v pomoč pri vladanju.

Tudi današnje dobe si ne moremo misliti kot resnično kulturne, če bi iz nje izločili dela velikih krščanskih mislecev. Tudi moderni čas nam je dokaz, da Cerkev ni le prijateljica, ampak tudi zaščitnica znanosti, in da med vero in znanostjo ni nasprotja.

Kršćanstvo ni odpovedalo!

OČITEK IN VPRAŠANJA

»Ali je krščanstvo odpovedalo? Ali v dolgih 2000 letih evropskega človeka ni moglo do cela preroditi?«

Tako se dandanes mnogi sprašujejo, ko gledajo strašno razdejano sedanje vojne, vso to laž, nasilje, sovraštvo in pohlep. Drugi pa krščanstvu kar naravnost očitajo, da je ob moč.

ODGOVORI

Kaj je na take očitke in na taka vprašanja odgovoriti?

1.

Prvič nimajo nobene pravice krščanstvu ničesar očitati oni, ki so to krščanstvo vedno in povsod v vsem njegovem delovanju ovirali in mu neprestano metali polena pod noge.

2.

Drugič je treba nasprotnike krščanstva resno vprašati:

Kako, da niste vi odrešili človeštva in mu ustvarili raj na emli, kot ste mu to vedno obljubljali? Zakaj niste vi preprečili svetovne katastrofe, v katero Evropa drvi?

3.

Tretjič je treba razlikovati krščanstvo in kristjane.

Kršćanstvo ni odpovedalo in ne more odpovedati. Pač pa so odpovedali tisti slabi kristjani, ki ne živijo več krščansko, to pa često ravno zato, ker so vse preveč gledali in poslušali tiste, ki krščanstvo vsevprek napadajo in rušijo.

4.

Četrto: Zakaj krščanstvo v dolgih stoletjih ljudi ni tako preprijalo s svojim naukom, da bi bile vojne strahote, kot jih gledamo danes, že vnaprej nemoogoče?

To vprašanje temelji na delno napačni predstavi: kot, da bi krščanstvo imelo opraviti z enim in istim člankom vseh 2000 let, kot bi vseh 2000 let vzgajalo le eden in isti človeški rod.

V resnici se pa neprestano vrstijo rodovi za rodovi. Res, da krščansko izročilo in krščansko okolje delo Cerkev podpirata in lajšata in ustvarjata neko zveznost. Pa vendar mora Cerkev vsakega novega človeka in vsak nov rod vedno znova posebej pridobiti in vzgojiti.

5.

Petič je treba vedeti, da bo Cerkev, dokler bo na zemlji, trpetiča Cerkev.

V evangeliju govori Gospod, da je prinesel na zemljo boj, da bodo morali njegovi učenci veliko trpeti.

Prav posebno poudarja, da ni prinesel na zemljo raja, da ga tudi njegova Cerkev ne bo na zemlji imela. V Cerkvi bodo do sodnje-

ga dne pšenica in ljulika, dobre in slabe ribe, pridni in leni hlapci, pametne in nespametne device, bogatini in ubogi Lazarji, požrtvovalni apostoli in sebični stretni. Tako je Gospod v evangeliju povedal, kakšna bo zgodovina krščanstva: veden boj med lučjo in temo, med resnico in lažjo, med vero in nevero, med čednostjo in grehom. Zdaj dobro zmaguje v tej deželi, istočasno se v drugi umika in pada. Zdaj slavi zmago Jeruzalem, zdaj Babilon.

Tako je bilo v prvih krščanskih občinah, tako v srednjem in novem veku, tako bo ostalo do konca sveta. Peklenske moči se danes morda silneje zaletavajo v Petrovo skalo, morejo jo celo pretresti prav do najglobljih temeljev, ali premagale je nikoli ne bodo.

Katoliška Cerkev na Norveškem

Norveška se je pokristjanila v 10. stoletju pod vladjo kralja Olafa. V začetku je bila Rimu zvesta. Versko življenje pa ni nikdar dovolj vzcvetelo, ker so vladarji neprestano posegali v cerkvene zadeve.

V odpad pa norveški narod ni prostovoljno zašel. Upirali so se nad petdeset let zahtevi danskega kralja, da sprejmejo novo vero. Zadnji ostanki katoliške Cerkev so izginili iz države okrog l. 1650.

Norvežani se tega zavedajo. Ob 400-letnici razkola je zapisal neki protestantski list sledeče besede: »400 let, odkar smo ločeni od Rima, nas ne napolnjuje z veseljem. Kajti sprejeli smo novo vero pod vplivom nasilja. Vsakega zavednega domoljuba boli, da so narodu drugi krojili vero in to proti njegovi volji.«

Ko so kmalu nato obhajali 900-letnico pokristjanjenja, je narod to obletnico z veseljem praznoval. Vsi so poudarjali, da je ta praznik v resnici narodni praznik, saj so si predniki krščansko vero popolnoma prostovoljno izbrali.

Katoliški Cerkev je bilo po končani reformaciji vse delo popolnoma onemogočeno. Šele sredi 19. stoletja (l. 1843.) je dobila pravico javnega delovanja. Danes ima Norveška dve apostolski prefekturi in en apostolski vikariat s sedežem v Oslu.

Težave dušnega pastirstva so silno velike, uspehi majhni. Vseh katoličanov je 2800. Največ jih je na jugu države. V srednji Norveški jih je 218; raztreseni so po vsej gorati pokrajini. Danes deluje na Norveškem 47 misijonarjev in več sto redovnih sester.

Narodnost ni v Jezusu Kristusu ničesar izgubila; kakor je on ohranil in izpopolnil naravo in kar je v njej dobrega, tako je tudi narodnost dobila v njem svojega odrešenika in izpopolnjevalca. Kristus je pa narodnost izpopolnil in odrešil, ker je z besedo in dejanjem pokazal, kako se narod in narodnost sme in mora ljubiti.

Dr. Anton Mahnič.

Akad. kult. društvo „Vir“ v prvem letu

Začetkom oktobra lanskega leta se je vršil ustanovni občni zbor društva katoliških medicincev »Vira«. Vse poletje so se vršile priprave na pobudo agilnega g. dr. Justina, zdravnika in sanit. polk. v pokopju, da se ustanovi tako društvo na ljubljanski univerzi in da se organizira njegovo delo. Akademski senat je predložena pravila potrdil in po občnem zboru je mlada katoliška organizacija začela delovati.

STANOVSKO DRUŠTVO

S tem je bila končno tudi za medicince izpeljana stanovska specializacija naše katoliške akademske mladine, kot nam je naročil veliki papež Pij XI.: Ne organizirajte se več kot intelektualci, ampak kot inženirji, advokati, zdravniki... »Vir« se je takoj prijavil kot pomožna četa KA in v skladu s tem tudi začel delati. Njegova naloga je, da zbira katoliške medicince, da organizira njihovo stanovsko vzgojo na trdnih katoliških načelih, da jih navadi na resen študij medicinskih predmetov, prav enako pa na nujen in reden študij katoliških vprašanj ter da skrbi za zdravo in nam neobhodno potrebno katoliško poklicno disciplino. Moral si bo pa tudi nadeti nalogo, da razmere na naši medicinski fakulteti napravi zopet za normalne.

NAJVEČJA NEVARNOST ZA MEDICINCA — MATERIALIZEM

Kakor na vseh medicinskih fakultetah v naši okolici tako sta tudi na naši pouk in vzgoja brez moralnih in verskih vidikov, materialistična in surova.

Mladino naše medicinske fakultete pa obvladuje tudi levičarstvo in vsa zadnja leta ni nikdar kdo drugi imel v rokah fakultetnega društva kakor komunisti. Oni se tudi letos košatijo v odboru tega društva. Komunisti trosijo boljševiške letake, poskušajo organizirati zloglasne »mitinge in intenzivno sodelujejo pri vseh zloglasnih akcijah in nastopih po direktivah Kominterne, kot je bil n. pr. oni nedavni »Mirovni mladinski kongres« v Beogradu, ki je imel naravnost ta namen, da poskusi suniti v našo državno samostojnost in eksistenco.

RAZDEJANJE - OBUPNA SLIKA

Kdo se nato še vpraša, kakšna je ljubljanska medicinska mladina, tudi če je ni še nikoli videl? Kroka-

rija, prazno ljubimkanje, surovost, brezbravstvenost, to naj bodo »odlike« medicince, ki študira za vzvišeni poklic zdravnika svojemu narodu. V laboratorijih in secirnicah se krešejo kvante in bogokletja in po različnih kottičkih se kopiči greh na greh.

Ti sadovi zadenejo seveda najprej materialistično vzgojeno mladino, a zmotili so tudi že nekaterega katoliškega fanta!

PRINAŠAMO IZBOLJŠANJE

Kako da so ga zmotili? Ni bilo nikogar, ki bi ga poučil in bi ga od dneva, ko je stopil na medicino, opozarjal na mnogoštevilne materialistične zmote, ki jih kar mrgoli vsak dan v besedah, ki jih sliši ali bere v svojem šolskem pouku. Ni ga bilo, ki bi mu pravočasno povedal, kakšna so katoliška načela v medicini. Fant v takem pokvarjenem ozračju nikdar ni imel prilike priti na sveži zrak in v kratkem ga je pobralo.

S STANOVSKIM STUDIEM

Zato smo pa mi prav prvo skrb posvetili tedenskim sestankom ob četrtkih, z izjemo seveda semestralnih počitnic.

Prvo in osnovno predavanje je imel naš duhovni vodja, g. dr. Kraljič, o »hierarhiji vrednot«, kjer je pokazal, kako naj katoličan razvršča vse mnogoštevilne vrednote: nižje naj podreja višjim, osebne skupinskim, naravne nadnaravnim, vse pa Bogu. Iz predavanja smo jasno razvideli, kakšna je vselej vloga in mesto zdravnika v človeški družbi in kakšne so posebne naloge modernega katoliškega medicince in zdravnika z ozirom na velike in brezštevne zablode v sodobnem medicinskem svetu.

Naslednje tedne pa smo vse tja do zime z g. dr. Justinom, našim najvecjim prijateljem in svetovalcem, obravnavali podrobno in izčrpno važna vprašanja o človekovi telesni naravi s stališča katoliške medicinske vede.

Potrudili smo se tudi, da smo za temeljitejši študij svojih članov dobili komplet človeški skelet in pa da smo osnovali začetek knjižnice, ki sedaj šteje nekaj prvovrstnih strokovnih knjig in pa načelne literature. Stopili smo tudi v stik z mednarodno organizacijo katoliških zdravnikov, Société St. Luc, ki nam sedaj pošilja krasno revijo »St. Luc Médical«.

Z NAČELNO JASNOSTJO

Tako dobivamo trdna in zdrava načela in se pravilno orientiramo za bodoči poklic.

Drugo tako vrsto predavanj je imel spomladi g. kan. Šimenc iz št. Vida, ki nam je razlagal, dotlej še nam skoraj nepoznane, od večine ljudi pa sploh ne ali pa zmotno umevane tako zvane okultne pojave. Vse to je kritično razsvetlil in razjasnil.

Za njim pa je govoril g. šefprimarj dr. Debevec o etičnem in religioznem življenju duše in o njega pogojih v sivi možganski skorji. Jasen in načelen odgovor na ta vprašanja je za medicince največje važnosti, da lahko uspešno razkoplje goro predsodkov, ki jih je proti religioznemu in svetniškemu življenju nagrmadila materialistična lažnjava.

Seveda pa nismo puščali v nemar tudi drugih aktualnih vprašanj in smo zato povabili g. dr. Ahčina inž. Sodjo, ki sta nam govorila o blodnji razizma in pa o tisku. Pri tem se je sprejelo načelo, da katoliški dijak in akademik nasprotni tisk ignorirata. Enako smo se tudi do podrobnosti spoznali s taktiko komunizma in z njegovimi mrežami.

NAŠI DRUŠTVENI PROSTORI

Do zime lastnega lokala nismo imeli, ampak smo bili gostje pri AKD »Vedi«. V januarju pa smo po uvidenosti Stavbne zadruge dobili prostor v pritličju Akademskega doma in si ga brž hiteli primerljivo in okusno urediti. Našim dobrotnikom, ki so nam pri tem pomagali, smo dolžni zato veliko zahvalo. V nekaj tednih bo k temu izgotovljen še okusen lesen opaz, ki bo sobo napravil še bolj prijetno in domačo.

LE V STANOVSTVU JE MOČ

Dokler AKD »Vira« še ni bilo, katoliški medicince nikjer ni mogel dobiti pouka in razjasnila in tudi ne veselja za pripravo na bodoče borbe, ampak je bil prav za prav zapuščen in prepuščen sam sebi in izdan stoterim nevarnostim, vključno temu, da je bil morebiti včlanjen v tem ali onem uglednem akademskem društvu starega mešanega sistema. Mešana oblika pač bolj in bolj zastareva, stanovstvo je pa polno moči za moderni čas, je edino primerno za sistematično vzgojo in za pogumno borbenost in je v celoti naročilo sv. očeta.

S pomočjo milosti božje je usoda človeške družbe v naših rokah.

Pij XI.

TEŽKA ODGOVORNOST

VELIKI VPLIV IZOBRAŽENCA

Večkrat pozabimo na to, da ima človek veliko odgovornost tudi za druge. Vsako dejanje, ki ga izvršimo vpricho drugih, in vsaka beseda, ki jo izgovorimo, je bolj ali manj podobna kamnu, ki ga vržeš v mirno jezersko ravan, negibna gladina daleč naokrog zavalovi.

Te odgovornosti se moramo dijaki zavedati že v mladosti, saj bo naše delo nekoč vidnejše kakor delo drugih, ki niso študirali. To je tembolj potrebno, ker je naša volja, da po svojih močeh v svojem okolju ohranimo in razširimo krščanskega duha. Večkrat se torej vprašajmo, ali bi vsaj v majhni meri mogli zares odkritosrčno reči s sv. Pavlom: »Posnemajte mene, bratje, in glejte na tiste, ki tako žive, kakor imate zgled v nas« (Flp 3, 17).

ZVESTOBA DOLŽNOSTIM!

In v čem naj se zlasti zavedamo odgovornosti? V točnem izvrševanju naših rednih dolžnosti in pa tistih, ki smo jih v posameznem primeru sprejeli nase. Če se ne bomo v mladosti navadili tega, se bomo pozneje le težko ali pa sploh ne.

Zato z veseljem začnimo n. pr. najprej to študirati, kar je naša dolžnost, in sicer to najprej, kar je mogoče težko in neprijetno. Šele potem, ko smo izvršili dolžnost, preidemo na take stvari, ki so nam potrebne, ali za naše znanje ali za razvedrilo. Na ta način bomo svoj značaj najlepše gradili.

MISLI NA TOVARIŠA!

Vplivali bomo tudi na svoje tovariše, ki smo v veliki meri tudi zanje odgovorni. Ako zaradi našega slabega zgleda kdo drugi zanemarija dolžnosti, pade na nas težka krivda pred Bogom. To velja glede verskih, pa tudi stanovskih dolžnosti t. j. glede študija.

NADNARAVNI NAGIBI

Svoje dolžnosti pa opravljajmo ne samo iz zgolj naravnih nagibov (da bi dobili dober red itd.),

ampak tudi in predvsem iz nadnaravnih.

Pomislimo, da pomeni izvrševati dolžnosti toliko, kot vršiti božjo voljo. Seveda se je pri tem velikokrat treba premagati; a premagati se, odreči se čemu, napeti svojo moč — to je eno izmed glavnih vodil samovzgoje. Samopremagovanje dobi še posebno vrednost, če ga vršimo tako kakor se spodobi za kristjana — združeni s Kristusom, za širitev Njegovega kraljestva v našem srcu in v srcih drugih ljudi.

„Slučaj“ ni sveta ustvaril

Beseda »slučaj« je bila že od nekdaj le »asylum ignorantiae« — »pribežališče nevednosti«. V predkrščanski dobi je že Aristotel dejal, da je slučaj prazna beseda za ljudi, ki vzroka ne poznajo.

Materialisti pa so iz strahu, da bi morali sicer priznati Boga, razglasili, da je svet ustvaril »slučaj« in tako tudi ves čudoviti red, ki vlada v svetu.

Stari hamburški profesor Jakob Johann Üxküll, ki je nedavno obhajal 75letnico življenja, je materialistično poveljevanje »slučaja« ostro zavračal. Na področju biologije je dokazal, da »slučaja« ni in da nam torej beseda »slučaj« ne more ničesar razložiti, ampak da je to le zastor, ki se zanj skrivajo tisti, ki nočejo

priznati nadsvetnih vplivov in Boga.

Da »slučaj« ne more ustvariti nobenega sveta, dokazuje Üxküll tako, da bitja v naravi in delovanje narave primerja s tem, kar more storiti človek z najintenzivnejšim študijem in delom. Bitja v naravi so dovršeno lepa, tako v anorganskem kakor v organskem svetu. Že če eno samo tako bitje na sebi motrimo, je zdravi pameti jasno, da tega ne zmore goli »slučaj«. A kaj naj rečemo o stvariteljski moči »slučaja« šele, če hočemo razložiti zakone, ki vsa ta bitja silijo, da se vedno na isti določeni način razvijajo in delujejo in nikdar drugače! Tu je slučaj nesmisel. Ničesar se »slučaju« toliko ne protivi kakor to, da bi nekaj živel in delovalo po trajnem, nespremenljivem zakonu. O slučaju bi govorili, ko bi bilo nekaj izvzeto iz splošnega zakona; če bi tisto nekako od strani, nepoklicano, nepreračunljivo in nepredvideno mešalo in motilo redni tok življenja. A tega ni! Po vsem svetu, v vseh časih in v nepreglednih milijardah stvari imamo le bitja, ki nastajajo, bivajo in se razvijajo po nekih nujnih, stalnih in nespremenljivih zakonih, po nekem določenem načrtu, ki ljubosumno čuva vsako posamezno živalsko in rastlinsko vrsto in jo izroča poznejšim dobam.

Za slepi »slučaj«, ki bi mogel ustvariti svet, tu ni nobenega mesta!

Odg. urednik: Ciril Kovač (Ljubljana). Izdaja konzorcij (J. Prešeren, Ljubljana). Tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (A. Trontelj).

Izšla je Naša Pot XXI.

Dr. Aleš Ušeničnik

„Quadragesimo anno“ z obširnimi komentarjem

Obseg: 287 strani. — Cene: 30.-, 45.-, 60.- din.

»Quadragesimo anno«

je okrožnica svetovno zgodovinskega pomena, zato jo mora poznati vsak, ki hoče socialno delati.